

UDK: 014.3:050(497.16) „1967/2004“

Milenija VRAČAR (Podgorica)

Centralna narodna biblioteka „Đurđe Crnojević“

**Lidija Kaluđerović: NJEGOŠ U CRNOGORSKOJ PERIODICI:
1967–2004: BIBLIOGRAFIJA. Podgorica, Matica
crnogorska, 2009, 555 str.**

*Čovjek je trunak kojega tok
vremena jednom proz zraku
nepostižnim namjerenijem
pronese.*

(Petar II Petrović Njegoš)

Publikacija „Njegoš u crnogorskoj periodici: 1967–2004: bibliografija“, autorke Lidije Kaluđerović, obuhvata priloge u crnogorskim serijskim publikacijama i zbornicima radova objavljene u periodu od 1967. do 2004. godine. Sadrži 5.314 bibliografskih jedinica, obuhvata period od 38 godina i 152 periodične publikacije i zbornika radova. Urađena je po međunarodnom standardu za obradu članaka, građa razvrstana po UDK sistemu, s adekvatnim anotacijama i direktnim uvidom u većinu bibliografskih jedinica – „de visu“. Publikaciju prati neophodna aparatura za pretraživanje građe – registri: Registar autora i prevodilaca, Predmetni registar, Registar korišćenih periodičnih publikacija i zbornika i popis korišćene literature i bibliografskih izvora.

Ključne riječi: Petar II Petrović Njegoš, stvaralaštvo, u literaturi, bibliografija članaka, crnogorske periodične publikacije i zbornici, prikaz

O Petru II Petroviću Njegošu, njegovom stvaralaštvu, poetici, jeziku, o vladaru, vladici, filozofu..., Njegoševoj religiji, politici, obrazovanju, fizičkom izgledu... napisano je mnogo monografskih publikacija, članaka, disertacija; napravljeno izbora iz djela, urađeno predgovora, pogovora,

osvrta... Sam *Gorski vijenac* (inače djelo koje je, u cjelokupnoj crnogorskoj književnosti ne samo u Njegoševom opusu, najviše citirano, glorifikovano i osporavano) doživio je mnogo komentara, tumačenja i sl. (već od četvrtog, poznatog, izdanja) maltene svakoga stiha – od prvih: Stjepana Mitrova Ljubiše, Milana Rešetara, Đuze Radovića, Vida Latkovića... do savremenih: Slobodana Tomovića, Branislava Ostojića, Aleksandra Mladenovića, Radmila Marojevića... Preveden je na mnoge svjetske jezike (u fragmentima ili cjelovito, na italijanski i ruski fragmentarno relativno brzo poslije objavljivanja), između ostalih i na kineski i japanski jezik, čak i esperanto!

Petru II Petroviću Njegošu posvećeni su mnogi stihovani i prozni zapisi (od pisaca savremenika do danas), likovni radovi – inspirisani Njegošem samim ili njegovim djelima – od A. Jovanovića i J. Tominca do likova iz *Gorskog vijenca* vajara Rista Stijovića i ilustracija poeme *Noć skuplja vijeka* Olje Ivanjicki, pa pozorišnih izvođenja i adaptacija ...

Njegošev izgled do detalja su opisivali svi stranci koji su posjetili Crnu Goru njegovog vremena – zbog diplomatskih, mirovnih i sl. misija, graničnih sporova ili sopstvenih avanturističkih, putopisnih, botaničkih ili nekih drugih interesovanja, „svjetski putnici“...

Njegoševe grobnice – takođe su tema za sebe, izazivale su i izazivaju do danas polemike, peticije, „lovćenske straže“... Samo tekstovi o njima brojnošću bi zahtijevali posebnu bibliografiju.

I Njegoševa nagrada sva je u polemici i izvor niza osvrta, reagovanja – političkih, književnih, neknjiževnih... I ona bi zahtijevala posebnu bibliografiju...

I tako redom...

Bibliografija *Njegoš u crnogorskoj periodici: 1967–2004* nastavlja se na bibliografiju Miroslava Luketića i Olge Vukmirović: *P. P. Njegoš: bibliografija: 1963–1966*, Cetinje, 1968. Prethodile su joj i selektivne bibliografije, pretežno monografskih publikacija, stvaralaštva Petra II Petrovića ili literature o njemu: Ljubomira Durkovića-Jakšića, Dobrila Aranitovića, Nikole Rackovića i dr.

Bibliografija *Njegoš u crnogorskoj periodici: 1967–2004*. Lidije Kaluđerović, bibliografa Centralne narodne biblioteke „Đurđe Crnojević“ obuhvata period od 38 godina, nešto više od 150 istraženih i popisanih publikacija i 5.314 bibliografskih jedinica. Sadržajno obuhvata Njegoševa autorska djela i tekstove o njemu u navedenom periodu u crnogorskoj periodici. Bibliografija sadrži i tri naslova koja nijesu objavljena u Crnoj

Gori: *Facta Montenegrina*, glasilo Nacionalne zajednice Crnogoraca u Hrvatskoj (Zagreb), *Crnogorski glasnik*, list Crnogorske asocijacije (San Francisko) i *Oganj*, glasilo Udruženja Crnogoraca *Krstaš* (Lovćenac) – zbog, po mišljenju sastavljača *Bibliografije Njegoš*, značaja priloga objavljenih u njima za buduća istraživanja.

Bibliografske jedinice opisane su po međunarodnom standardu za obradu članaka, sa pratećim, kvalitetnim i preciznim, anotacijama. Građa je raspoređena po UDK sistemu, članci su tematski grupisani. Publikacija je opremljena adekvatnom aparaturom za pretraživanje, sadrži: Registar autora i prevodilaca, Predmetni registar, Registar korišćenih periodičnih publikacija i zbornika i popis korišćene literature i bibliografskih izvora. Bibliografske jedinice, u najvećem broju, popisane su direktnim uvidom u sadržaj – „de visu“.

Uvid u tematiku priloga ukazuje na njihovu raznovrsnost – 26 posebnih cjelina i unutar njih niz podgrupa: naučni osvrti, komentari, prikazi pojedinačnih djela ili izbora iz djela, pozorišnih izvođenja, studije, književne kritike, polemike... Zanimljiva je, recimo, polemika Branislava Ostojića i Aleksandra Mladenovića o Njegoševu jeziku i tumačenje pojedinih stihova iz *Gorskog vijenca*, koja je vođena na stranicama *Bibliografskog vjesnika*, a potom nastavljena između Aleksandra Mladenovića i Radmila Marojevića.

Raznovrsnost i bogatstvo popisanih priloga te niz drugih nepopisanih ili djelimično evidentiranih, vezanih za ostalu građu gdje se pominje, najšire rečeno, ime Petra II Petrovića Njegoša, upućuje na potrebu postojanja institucije koja bi se bavila izučavanjem književnog stvaralaštva Petra II Petrovića Njegoša, njegovim udjelom i mjestom u istoriji Crne Gore, kao jednog od vladara iz dinastije Petrovića, Njegošem kao crkvenim licem – vladikom... i prikupljanjem, naučnom valorizacijom, zaštitom, čuvanjem i prezentacijom javnosti kompletne građe – muzejskih eksponata (predmeta vezanih za sve segmente Njegoševa života i rada), rukopisa, publikovanih radova u originalu, prijevoda djela, Njegoševog prevodlačkog rada; literature o Njegošu; likovnih, muzičkih, filmskih, pozorišnih djela inspirisanih Njegošem i njegovim stvaralaštvom – na svim jezicima i u svim formama – slika, grafika, vajarskih djela, rukopisa, knjiga, muzičkih kaset, CD-ova, VHS kasete itd.

Takođe, uvid u članke popisane u ovoj i drugim bibliografijama Njegoševog djela i radova o njemu upućuje na potrebu posebnog osvrta na Njegošev jezik i crnogorski jezik uopšte, čiji je on književni reprezent; na,

recimo, neistražena, vjerovatno cjelovito nikada neobjavljena Njegoševa pisma – tako različita, od diplomatskog suzdržanog odgovora i svakodnevnih briga, banalnih pojedinačnih i opštedravnih, do – poetskog zamaha...

Bibliografija kao neizbježna i tako korisna spona između istraživača i teme njegovog istraživanja u bibliografiji *Njegoš u crnogorskoj periodici: 1967–2004*. Lidije Kaluđerović dobila je dostojnog reprezentanta. Pouzdanost podataka, stručnost rasporeda, kvalitet anotacija i prateći registri čine je takvom. Treba istaći i kvalitet štampe i poveza. Možda je publikacija mogla biti ilustrovana, s obzirom na toliko likovnih djela, nastalih i u Bibliografijom obuhvaćenom periodu, inspirisanih Njegoševim likom ili djelom.

Naravno, nastavak *Bibliografije Njegoš* bio bi poželjan...

Milenija VRAČAR

Lidija Kaluđerović: NJEGOŠ IN MONTENEGRIN SERIALS FROM 1967 TO 2004: BIBLIOGRAPHY. Podgorica, Matica crnogorska, 2009, pp. 555

The publication entitled "Njegoš in Montenegrin Serials from 1967 to 2004: Bibliography" authored by Lidija Kaluđerović, comprises articles, reviews and other contributions in the Montenegrin serials and proceedings published between 1967 and 2004. This volume consists of 5,314 bibliographic units covering the period of 38 years and 152 serial titles and proceedings. It is designed according to the international standard for bibliographic description of articles, whereas the complete material is classified by the UDC and provided with appropriate annotations with direct insight into the most of the bibliographic units - "de visu".

This publication is provided with required searching options: Author and Translator Index, Subject Index, Index of Serials and Proceedings, and a list of bibliographic sources and literature.

Key words: *Petar II Petrović Njegoš, literary achievements, bibliography of articles, Montenegrin serials and proceedings, review.*